

Vogelbescherming en insektenbestrijding

Door J. H. van Balen

Op 3 en 4 mei 1959 werd in Seebach (Thüringen) een congres gehouden ter gelegenheid van het 50-jarige bestaan van de Vogelschutzswarte Seebach. Dit congres, tevens „Tagung“ van de Internationale Union für Angewandte Ornithologie, was grotendeels gewijd aan onderwerpen op het gebied van vogelbescherming en insektenbestrijding, speciaal in bossen en boomgaarden. Voor dit congres bestond grote belangstelling onder de ornithologen uit West- en Oostduitsland en Centraal Europa, terwijl ook enkele andere Westeuropaanen aanwezig waren.

Vele lezingen waren gewijd aan problemen die met nestkastonderzoek samenhangen. Dr. Mayer (Linz) sprak over het overnachten van mezen in nestkasten. Het bleek hem dat in december en januari het grootste aantal kasten bezet was, terwijl in de nazomer geheel niet in de nestkasten werd geslapen. Bij de discussie kwam naar voren dat in de omgeving van Frankfurt de mannelijke *koolmezen* 's zomers in een eigen nestkast slapen, terwijl dit in Oostenrijk en ook in Nederland niet het geval is.

Dr. Löhrl (Ludwigsburg) sprak over zijn ervaringen met nestkasten van houtbeton. Hij wees op de grote omzet die de fabrieken met deze nestkasten al bereikt hebben (ruim 1 miljoen ex.), en op de voorkeur van de vogels voor deze kasten, die door keuzeproeven bewezen is. Als deze kasten als opening een verticale spleet hebben worden ze bij voorkeur gebruikt door *boomkruipers* en *zwarte mezen*, terwijl *koolmezen* voorkeur vertoonden voor kasten met een rond vlieggat. *Zwarte mezen* broeden ook in nestkasten waarin het vlieggat vlak boven de bodem aangebracht is. Als afweer tegen marters, die in sommige Duitse bossen vele nestkasten leegplunderen, is het aanbrengen van een tunnel voor het vlieggat niet geschikt gebleken, omdat deze kasten door *bonte vliegen* gemeden worden. Beter is het als de nestkast een puntdak heeft en vrij zwevend aan een ijzerdraad wordt opgehangen. Er werd op gewezen dat

zelfs kasten van houtbeton nog schade kunnen oplopen door spechten.

Dr. Balat (Brno) bracht rapport uit over een poging om de stand van uilen op te voeren (in Moravië) door het ophangen van grote nestkasten, met een hoogte van 42 cm. en een vlieggat van 13-16 cm. doorsnede. Dit gebeurde in een bosgebied waar de muizen en hun vijanden bestudeerd worden. Het leverde vooral succes op op plaatsen waar weinig natuurlijke holen aanwezig waren en/of waar pas nestholten verloren waren gegaan. De kasten moeten minstens 5 m hoog gehangen worden. De *bosuil* was het talrijkst, verder broedden er in: *steenuil*, *kauw*, *spreeuw* en *eekhoorn*. In de discussie kwam nog ter sprake dat de *kauw* vaak andere soorten verdringt als bewoner van grote nestkasten. Hetzelfde is het geval bij de *bosuil*, die *steenuil* en *eekhoorn* kan verjagen.

Een tweetal lezingen behandelde het voedsel dat jonge mezen en andere zangvogels in de broedtijd krijgen. Enkele andere gingen over het nut van een hoge broedvogelstand voor de insektenbestrijding. Hierbij bleek onder andere, dat in eikenbossen waar veel schadelijke rupsen leven (*Tortrix viridana*) de invloed van de vogels goed merkbaar is, nl. aan een minder ernstige kaalvraat na het broedseizoen.

Dr. Henze (Garmisch-Partenkirchen) sprak over de mogelijkheden voor voedselzoeken door holenbroeders in boomgaarden. In ouderwetse boomgaarden met hoge stammen en veel struiken kan de broedvogelstand hoog opgevoerd worden en al deze vogels kunnen hun jongen normaal grootbrengen. Moderne boomgaarden bestaan uit lage vruchtboompjes en hebben verder geen ondergroei. Als een boomgaard geleidelijk gemoderniseerd wordt verdwijnen vele soorten, die er geen gelegenheid tot nestelen meer vinden. Als de holenbroeders er door de aanwezigheid van nestkasten kunnen blijven broeden worden ze toch minder talrijk zodra er intensief met insecticiden wordt gespoten. *Koolmees*, *pimpel* en *gekraagde roodstaart* namen tot de helft af, de eerste twee soorten gingen minder eieren leggen en de jon-

gen groeiden minder voorspoedig op. De mezen hadden de neiging in omliggende terreinen voedsel te zoeken. In boomgaarden zonder uitwijkmogelijkheden zullen de mezen nóg minder jongen kunnen grootbrengen. Het schadelijk effect van insecticiden kan tweevoudig zijn: direct door vergiftiging en indirect door het verwijnen van het voedsel.

Enkele andere voordrachten die voor de lezers van „Het Vogeljaar” van minder belang zijn laat ik hier buiten beschouwing. Dit congres was zeer geslaagd. Het valt daarom te betreuren dat er zo weinig Nederlandse ornithologen aan hebben deelgenomen.

Uniek weidevogelgebied wordt geschonden (II)

Met voldoening namen we kennis van een aantal schriftelijke en telefonische reacties op het artikel betreffende de toenemende gevaren, die onze weidevogelgebieden in de Zaanstreek bedreigen. (zie jrg. 7, no. 2/). Het Zaanse dagblad „De Typhoon” heeft het gehele artikel overgenomen onder het motto: Vogelbescherming (60 jaar) luidt alarmklok. Zaan natuurschoon gaat ten onder! Als illustratie een weidelandschap met twee brandende vuilnisbelten.

Aangezien het aantal voorvechters voor het behoud van weidevogelgebieden spoedig dient toe te nemen, zal er een krachtige actie gevoerd moeten worden. De vogelbeschermingswacht „Zaanstreek” heeft zich bereid verklaard daarvoor haar gironummer 484295 beschikbaar te stellen. U gelieve bij Uw stortingen te vermelden: ACTIE-FONDS WEIDEVOGELGEBIEDEN. Uit dit fonds kunnen de eerste kosten worden bestreden en wellicht kunnen dan de landelijke verenigingen een grotere opzet tot stand brengen. Geeft U echter de eerste stoot!

J. A.

Grijze boerenzwaluw

Op 15 augustus 1959 ving ik in een steenfabriek bij Appingedam een grijze boerenzwaluw. Het was een volgroeid exemplaar met normaal roodbruin voorhoofd en keel, en roomwitte onderdelen. Voor 't overige was de vogel in plaats van donkerblauw geheel lichtgrijs van kleur.

H. STEL

Siberische lijster was goudlijster

Op blz. 166 van het vorige nummer wordt de waarneming van een zeldzame lijster beschreven. De aandachtige lezer zal reeds opgemerkt hebben dat het hier de beschrijving betrof van de goudlijster (*Oreocincla dauma*) in plaats van de Siberische lijster (*Geokichla sibirica*). Een ongelukkige, dubbele naamsverwisseling, daar de waargenomen soort vóór het verschijnen van de „Naamlijst van de Nederlandse Vogelsoorten” (Mededeling 1 van de Commissie voor de Nederlandse Avifauna in „Limosa” 31, blz. 107-119) *Siberische goudlijster* werd genoemd! In Veldwaarnemingen XXIX (blz. 174) is ná de waarnemingen van de *reuzenstern* de naam van de *kleine alk* uitgevallen. Deze komt vóór de waarneming van 14-3 dood ex. De Cocksdoorp.

Contactgroep Vogelringstations

Op 23 april werd te Utrecht de Contactgroep voor Vogelringstations opgericht. Deze groep heeft tot doel het contact te verstevigen van de belangrijkste medewerkers aan het ringonderzoek in ons land, waaronder voornamelijk de ringstations vallen. Het uitwisselen van vangmethoden, het noteren van gegevens over rui, geslachtskenmerken en diverse kleden, het nemen van maten en gewichten, faunistische en fenologische gegevens, het verzamelen van parasieten op levende vogels en de uitwisseling van gedachten en demonstraties van diverse vangmiddelen heeft dit in de eerste plaats tot doel. In augustus werd een week gezamenlijk op Vlieland geëxperimenteerd, waarbij totaal ruim 400 vogels werden gevangen en geringd.

Een gestencild Mededelingenblad (waarvan reeds 3 nummers verschenen) zal het onderlinge contact onderhouden, terwijl in tijdschriften die daarvoor in aanmerking komen geschrevene „Berichten” zullen verschijnen, waarvan overdrukken aan de medewerkers worden toegezonden. H. J. Lichtenbeld, Majellapark 15-1 te Utrecht heeft op zich genomen als correspondentie-adres te fungeren.

Ruim 40 ringers hebben zich op voorafgaand verzoek bij de groep aangesloten.

J. T.

Geen rose maar abnormale gewone spreeuw

Van bevoegde zijde deelt men ons mede, dat de zeer lichte, isabelkleurige vogel, waarvan R. A. Mooser gewag maakt in het vorige nummer (p. 173) in juli en augustus van dit jaar door verscheidene veldwaarnemers nabij het gemaal Lovink (O.-Flevoland) is gesignaleerd. Het betrof hier een abnormaal gekleurde „flavistische” spreeuw (*Sturnus vulgaris*), die onder zijn soortgenoten reeds van verre opviel door zijn geheel geelwitte vederkleed. Van een juveniele rose spreeuw was geen sprake. Deze verschilt nauwelijks van een juveniele gewone spreeuw en wordt gekenmerkt door *bruine* bovendelen en *donkerbruine* vleugels en staart, zoals ook in het „Handbook of British Birds” valt te lezen. Dergelijke isabelkleurige exemplaren van de spreeuw werden reeds meermalen in ons land aangetroffen.